

Násilný přechod vodních překážek v armádní útočné operaci

Plukovník Josef Brož

Řeky ve všech válkách značně ovlivňovaly útočné operace, neboť silně omezují činnost útočících vojsk a vytvářejí výhodné podmínky pro obránce.

Ve Velké vlastenecké válce Sovětská armáda získala bohaté zkušenosti z úspěšných útočných operací s násilným přechodem vodních překážek. Bylo mnoho příkladů postupného násilného přechodu vodních překážek i v jedné útočné operaci. Počínaje bitvou o Dněpr vojska frontů a armád zdolala v jedné útočné operaci ne jednu, ale několik řek. Tak tomu bylo např. v Umanské operaci 2. Ukrajinského frontu (březen, duben 1944), v operaci Visla-Odra 1. Běloruského frontu (leden 1945), v Bratislavsko-vídeňské operaci 2. Ukrajinského frontu (březen, duben 1945). Tyto nové rysy ve vojenském umění byly podmíněny vzrůstající hloubkou útočných operací, umožněné vzrůstajícími bojovými možnostmi vševojskových svazků a svazů.

Mohu říci, že nedílnou součástí většiny útočných operací, zvláště v závěrečné fázi Velké vlastenecké války, byl postupný násilný přechod několika vodních překážek.

Hydrografický charakter západoevropského válčiště a názory pravděpodobného nepřítele na využití vodních překážek v obranném boji.

Západní válčiště známe. Víme též, že pravděpodobný nepřítel přikládá značný význam využití různých přírodních a umělých překážek, především řek a kanálů v jednom systému s ženižními zátarasý, rozsáhlými prostory zničení a

Současné útočné operace probíhají na značně větší hloubku, nepřetržitě a ve vysokých tempech. Ještě více vzrůstá význam násilných přechodů vodních toků, které je nutno uskutečňovat rychle, bez snížení tempa útoku vojsk, neboť vysoká tempa útoku jsou jedním z nejdůležitějších podmínek dosažení cíle operace. V operaci na středoevropském válčišti musí vojska překonat značný počet řek, které jsou-li bráněny nepřítelem, mohou podstatně snížit tempo útočné operace. Tempo útoku závisí tudíž ve značné míře na úspěšném překonávání řek.

Můžeme konstatovat, že zkušenosti z Velké vlastenecké války, vysoký rozmach současných útočných operací vševojskové armády i značné množství řek, které je nutno překonat v jedné armádní útočné operaci dokazují, že násilný přechod vodních překážek je otázka plně aktuální a potřebuje další rozpracování. V článku chci ukázat zásady organizace násilného přechodu vodních toků v útočné operaci armády a podrobněji rozebrat otázky ženižního zabezpečení.

radioaktivního zamoření, s cílem zastavit nebo zdržet útočící vojska, donutit je nahromadit se v omezených prostorech, a údery jaderných zbraní jim způsobit rozhodující ztráty. Činnost nepřítele při obraně vodní překážky může

mít různý charakter. Vojska nepřítele často budou zaujímat obranu spěšně na širší frontě než obvykle. V období přibližování útočících vojsk armády k vodní překážce nepřítel bude se snažit údery jaderných a chemických zbraní vytvářet pásma radioaktivního zamoření a tím, současně s ženijními zá-tarasy zadržet útočící vojska, znemož-nit jim násilný přechod a zabezpečit svým odcházejícím jednotkám i zálohám přicházejícím z hloubky čas, nutný pro zaujetí a organizaci obrany.

V období násilného přechodu vodní překážky bude jeho úsilí směřovat k tomu, aby jadernými a chemickými zbraněmi a rovněž vytvářením pásem radioaktivního zamoření, způsobil znač-né ztráty a vyčerpání útočící vojska, roz-členil hlavní uskupení armády a vytvo-řil si podmínky pro jejich ničení po částech.

Je třeba počítat, že nepřítel též ja-dernými údery, kromě obvyklých fak-torů ničení, vyhodí vodu z koryta řeky, zatopí břehy a vytvoří radioaktivní dešť. Kromě deště dochází i k vypadá-vání radioaktivního prachu ve směru oblaku, který při souhlasném větru se směrem vodní překážky může znemož-nit přepravu vojsk na velkém úseku. Výbuchy pod vodou na širokých ře-kách vzniká silné vzduší i spád vodní hladiny a vytváří se velké nálevky, vy-hozená zemina může přehradit koryto řeky a ta se může pak široce rozlít po krajině.

Podle amerických názorů — před-pokládají dva způsoby obrany řek: po-ziční a mobilní.

Poziční obranu předpokládají použi-tav pro pevné udržení základních klí-čových pozic rozložených bezprostřed-ně u řeky a k zničení útočících vojsk do jejich příchodu k řece a při násil-ném přechodu. Přitom větší část sil a prostředků obránce bude rozložena

bezprostředně při břehu řeky nebo blíz-ko něho.

Při mobilní obraně předpokládají zničit útočící vojska v období přípravy i v průběhu násilného přechodu, ale především na bráněném břehu. Větší část sil při mobilní obraně bude obrán-ce mít rozloženo ve značné vzdálenosti od řeky a využívat jich k protiztečím a protiúderům na druhém břehu. Volba jednoho nebo druhého způsobu obrany závisí na situaci a charakteru řeky. Přednost dávají mobilní obraně, neboť počítají, že útočník se bude snažit pře-cházet řeku na široké frontě na jed-notlivých směrech a také proto, že obranu vodních překážek bude zaujímat převážně spěšně. Podle názoru velení armády USA, armádní sbor a operační svazky budou nejčastěji organizovat mobilní obranu a divize v jejich sestavě buď mobilní nebo poziční. Poziční obra-na se doporučuje používat především při obraně nevelkých řek. Šířka pásma obrany na cvičeních se podstatně liši-la a v průměru byla u divizí 16—25 i ví-ce km, u armádního sboru 60—90 i ví-ce km, u polní armády 150—180 km a někdy ještě větší.

Závěrem k této části:

1. Na západoevropském válečném bu-de postupný přechod řady vodních překážek nedílnou součástí každé armádní útočné operace, tzn. že v těch-to podmínkách tempo útočné operace armády bude ve značné míře závislé na tempu násilného přechodu řek.

2. Jelikož nepřítel bude zaujímat obranu na řekách zpravidla spěšně od-cházejícími silami a přísunujícími se zá-lohami je třeba způsobit mu značné ztráty před řekou, znemožnit přísun jeho záloh a rozhodnou útočnou činnos-tí vojsk armády předejít jej v příchodu k řece, zmocnit se přeprav a nedat mu možnost organizovat a zaujmout obra-

nu na vodní překážce. Musíme předejít masovému ztrátám od jaderných úderů nepřítele tím, že nedopustíme nahromadění vlastních vojsk, jak před, tak za řekou.

3. Vojska armády budou muset překonávat nejenom úsilí nepřítele, bráni-

cího se na řekách, ale i vytvořené jim zátopy, záatarasy různého typu, pásma zničení a radioaktivního zamoření. Proto je nutno znemožnit protivníku uskutečnit plánovaná opatření a současně přijmout opatření pro rychlé překonání vytvořených záatarasů.

Organizace a způsoby postupného násilného přechodu vodních překážek v útočné operaci armády.

1. Způsoby násilných přechodů vodních překážek

Za hlavní způsob postupného násilného přechodu řeky vodních překážek, považujeme násilný přechod z chodu, neboť jen tak dosáhneme nepřetržitosti útočné operace, zabezpečíme její vysoká tempa a vytvoříme podmínky pro rychlý přechod dalších řek. Pouze v tom případě, že se násilný přechod z chodu nepodaří, uskutečníme jej s krátkodobou přípravou. Násilný přechod vodních překážek z chodu má své oprávnění a přednosti jak při překonání řek v taktické hloubce obrany nepřítele i při rozvíjení útočné činnosti v operační hloubce. Násilný přechod z chodu je takový způsob překonání vodní překážky bojem, při kterém se vojska připravují již během jejich příchodu k řece a pak ji začínají překonávat bez zastávky předsunutými odděly a prvosledovými jednotkami v takové sestavě, jak přicházejí k řece, bez vyčkávání na plné soustředění všech sil a prostředků. Hlavní síly vojsk zpravidla nemění bojovou sestavu a tak jak postupně přicházejí k řece, okamžitě se začínají na široké frontě přepravovat a rychle bez zastávky rozvíjejí útok na protilehlém břehu.

Násilný přechod není pouze přeprava vojsk bojem přes vodní překážku, ale zahrnuje v sobě též bezprostřední příchod vojsk k řece, spojený obvykle s překonáváním pásem zničení, záatarasů

a radioaktivního zamoření, přepravu vojsk a také rozhodné pokračování v útočné činnosti na druhém břehu. Nově chápeme úlohu předmostí. Jeho ovládnutí a udržení v minulé válce se považovalo za nezbytnou podmínku úspěšného přechodu řek z chodu. Maršál Sovětského svazu soudruh Zacharov M. V. píše: „... na takových velkých předmostích, jako Magnuševské o šířce 22 km a hloubce 10—12 km, bylo soustředěno 27 divízi, 8 tankových brigád, 24 tankových a samostatných dělostřeleckých pluků apod.; na Sandoměřském předmostí bylo soustředěno 7 armád. Nyní to není možné. Rozpočty ukazují, že mohou být dokonce tak velká předmostí jako byla Magnuševské a Sandoměřské, zničeny 10—15 jadernými raketami nebo bombami střední ráže. Pravděpodobně by se však nepřítel nezastavil ani před tím, aby po takových cílech použil i vodíkových bomb.“*)

Proto pouze rychlé rozvíjení útoku do hloubky bez sebemenšího zdržení na předmostí může zabezpečit nejen úspěšný násilný přechod, ale i další rozvíjení útočné operace.

*) Maršál Sovětského svazu Zacharov M. V.: Někotorije voprosy podgotovky i vedénija frontovou nastupatelnou operacij načalnovo perioda vojny „Vojennoe izdatelstvo SSSR 1961“.

Bylo by nesprávné z uvedené definice násilného přechodu dělat závěr, že tato činnost nepotřebuje zvláštních příprav. Naopak, příprava násilného přechodu z chodu klade vysoké nároky na operační umění, technické znalosti a organizační schopnosti velitelů a štábů všech stupňů. O tom svědčí i řada podmínek, rozhodujících o úspěchu násilného přechodu vodního toku z chodu, jako jsou:

- efektivní použití jaderných a chemických zbraní, jako i obyčejných prostředků ničení, dělostřelectva a podpůrného letectva. Současně je nutno široce využívat tanky nejenom pro přímou, ale i nepřímou střelbu;

- zničení prostředků jaderného napadení a ostatních prostředků ničení nepřítele;

- násilný přechod na široké frontě na samostatných směrech;

- získání a udržení iniciativy a dosažení neočekávaného násilného přechodu vodních překážek, zvláště na těch úsecích, kde nepřítel toho nejméně očekává;

- zničení hlavních uskupení nepřítelů do jejich příchodu k vodní překážce, jakož i na protilehlém břehu na hlavních směrech plánovaného násilného přechodu;

- rozhodná činnost představených

nebo speciálních odřadů v součinnosti se vzdušnými výsadky a ovládnutí stávajících přeprav na řece;

- včasný manévr silami a prostředky z jedné řeky na další a přenesení úsilí na ty směry, kde jsme dosáhli úspěchu;

- vytvoření takové operační sestavy vojsk, která dává možnost neustálého narůstání sil při násilném přechodu i při rozvíjení útoku na protilehlém břehu;

- promyšlená organizace ženíjního zabezpečení, zvláště manévru obojživelnými a mostovými přepravními prostředky a rovněž včasné zesílení těmito prostředky divizí prvního sledu;

- plné využití všech přepravních prostředků vojsk a zařízení pro brodění tanků pod vodou;

- nepřetržitý a aktivní průzkum všeho druhu s cílem včas určit charakter řeky, uskupení nepřítele na široké frontě i na značnou hloubku. Především odhalit prostředky jaderného napadení;

- spolehlivá protivzdušná obrana vojsk i přeprav;

- pečlivě organizované bojové zabezpečení vojsk, zvláště ochrana proti účinkům prostředků hromadného ničení, protiradiotechnická činnost apod.;

- správně organizovaná součinnost, spolehlivé a nepřetržitě velení vojskům.

2. Rozhodnutí a stanovení úkolů vojskům

Základní opatření pro organizaci násilného přechodu vodních překážek připravujeme již při organizaci útočné operace. Tato opatření určuje velitel armády v rozhodnutí pro operaci a v pokynech štábu a náčelníkům druhů vojsk a velitelům svazků. Přijetí správného rozhodnutí pro násilný přechod vodních překážek a reálné plánování vyžaduje, abychom podrobně studovali nepřítele, charakter vodních překážek a terén v pásmu útoku. K tomu využí-

jeme geografické popisy, topografické mapy velkého měřítka, různé sborníky hydrometeorologické služby a jiné. Od počátku bojové činnosti v počátečním období války a rovněž při přípravě další útočné operace musí průzkum všech druhů určit:

- uskupení jaderných prostředků nepřítele, charakter obrany vodních překážek a prostory soustředění bližších záloh nepřítele,

- charakter ženíjních zátarasů na

přístupech k řece i bezprostředně u řeky,

- charakter vodních překážek, množství, únosnost, stav mostů, přepravních prostředků a hydrotechnických zařízení,

- nejvýhodnější komunikace pro příchod k řece, vhodné pro rychlý a skrytý přesun vojsk a pro rozvinutí přepravních prostředků,

- možnosti využití místních zdrojů poblíž řeky pro stavbu mostů apod.

Všechny tyto údaje soustředí štáb armády a v průběhu operace je neustále doplňuje a upřesňuje.

V rozhodnutí pro útočnou operaci, ve které bude nutné přecházet několik vodních překážek, velitel armády kromě obvyklých otázek určuje:

- jaké uskupení nepřítele je nutno zničit, aby byly vytvořeny nejvýhodnější podmínky pro postupný násilný přechod vodních překážek z chodu,

- rozdělení ženijních útvarů a jednotek, jakož i přepravních prostředků divizím v případě, že se jimi posilují již od začátku operace,

- sestavu armádních záloh ženijních útvarů a přepravních prostředků a rovněž ženijních vojsk v podřízenosti armády, místo jejich rozmístění a směry přesunu v průběhu operace.

Na první den operace určují se úkoly vojskům podobně tak, jak ukáží dále v obsahu rozhodnutí pro násilný přechod jednotlivé vodní překážky.

Velitel armády vydává náčelníkovi štábu a náčelníkům druhů vojsk ústně směrnice pro zabezpečení operace.

V průběhu operace velitel armády musí přijmout rozhodnutí pro násilný přechod každé střední a široké překážky ještě do příchodu k ní. Úkoly pro násilný přechod stanoví včas tak, aby zabezpečil vojskům nutný čas pro přípravu úderů jadernými zbraněmi a jinými prostředky ničení a pro nutné přeskupení vojsk a manévry přepravní-

mi prostředky. Podle zkušeností ze cvičení je potřeba úkoly divizím vydávat na vzdálenost 50—70 km od řeky.

V rozhodnutí pro násilný přechod jednotlivé vodní překážky měl by velitel armády určit:

- směr hlavního úderu, objekty a způsob použití jaderných a chemických zbraní a operační sestavu armády při násilném přechodu,

- úkoly raketových vojsk, dělostřelectva a podpůrného letectva,

- úkoly vševojenských svazků, úkoly, sestavu, čas a místo vysazení vzdušných výsadků,

- organizace protivzdušné obrany, ženijního a ostatních druhů bojového zabezpečení.

Velitel armády musí rovněž určit hlavní úseky násilného přechodu a časový postup přepravy vojsk, stanovit opatření k rychlému příchodu vojsk k vodní překážce, organizovat součinnost, rozdělit přepravní prostředky mezi svazky armády a vytvořit si jejich zálohu. Stanovit manévry přepravními prostředky a rovněž určit hlavní opatření pro zabezpečení násilného přechodu.

Při určení směru hlavního úderu, musí kromě obecných principů uvažovat charakter a množství vodních překážek na celou hloubku útočné operace. Při určení rozměrů úseku násilného přechodu bereme v úvahu, že širší úsek zabezpečuje svobodu manévru vojskům i přepravním prostředkům, ztěžuje nepříтели určit směr našeho hlavního úderu, rozptyluje jeho síly a napomáhá dosáhnout neočekávanost násilného přechodu, dosáhneme výhodného rozptýlení vojsk, což vytváří příznivé podmínky pro výběr výhodných úseků pro násilný přechod. Nepřiměřeně široké úseky násilného přechodu ztěžují však součinnost a velení vojskům. Úsek násilného přechodu divize může být 20 až 30 km, armády 120—150 a v některých

případech i více km široký. To znamená, že šířky úseků násilného přechodu budou v podstatě stejné jako šířky útočných pásem.

Hlavním úkolem raketových vojsk a dělostřelectva bude v součinnosti s raketovými vojsky frontu ničit zjištěné jednotky raketových vojsk nepřítele, dílen a skladů jaderných zbraní. Kromě toho ničit uzly a opěrné body jeho obrany, radiotechnické prostředky, místa velení, způsobit ztráty a zdržet přibližující se k frontě druhé sledy a zálohy nepřítele. Tyto úkoly plní jak v období příchodu vojsk k řece, tak i při boji na protilehlém břehu. Hlavním úkolem dělostřelectva při násilném přechodu řeky bude zničit zjištěné prostředky jaderného napadení nepřítele. Dělostřelectvo bude kromě toho ničit a umlčovat jeho živou sílu a palné prostředky v opěrných bodech a uzlech obrany na protilehlém břehu. Při stanovení úkolů dělostřelectva je třeba též správně ocenit i jeho úlohu v boji s tanky nepřítele na protilehlém břehu.

Úkoly podpůrného letectva je třeba usměrnit především na boj s letectvem a raketovými vojsky nepřítele. Letectvo bude též ničit zálohy přibližující se k řece a může též dostat úkol zničit hydrotechnická zařízení, zničit přepravy, které využívají odcházející nebo přibližující se vojska nepřítele. Může též ničit místa velení, vytvářet dýmové clony na přepravách, zabezpečovat přepravu vzduchem přepravních prostředků a vést nepřetržitý průzkum nepřítele.

Taktické vzdušné výsadky budou mít úkol zpravidla ovládnout a udržet stávající mosty a přepravy, hydrotechnická zařízení a takticky výhodný prostor terénu poblíž řeky, jehož ovládnutí skýtá možnost odřezat cesty ústupu vojskům nepřítele a současně zdržet

příchod k přepravám jeho záloh. Mohou též ničit ty prostředky hromadného ničení nepřítele, které mohou působit na naše přepravy, připravující se vojska, vyšší štáby a uzly spojení a tím narušit systém velení v tak složitém a odpovědném momentu operace.

Bližším úkolem divizí prvního sledu může být rozhodně a rychle překonat vodní překážku, využít výsledky úderů jaderných zbraní, zničit svazky prvního sledu armády nepřítele, směle rozvíjet útok a ovládnout prostor, ve kterém jsou rozloženy taktické rakety nepřítele. Následujícím úkolem může být zničit bližší operační zálohy nepřítele a ovládnout postavení jeho takticko-operačních raket. Pro další činnost divizí určuje se směr útoku. Další úkol upřesňuje se v průběhu útočné operace. Při stanovení úkolů divizím prvního sledu jim velitel armády přiděluje potřebné přepravní prostředky, určuje úseky násilného přechodu a rovněž dává směrnici jak využít armádních přeprav. Divizím druhého sledu určuje osy přesunu, způsob přepravy přes vodní překážku a určuje prostory zasažení. Konkrétní úkoly dostávají před zasažením do boje.

Úkoly vojskům PVO jsou podmíněny nutností bránit postavení raketových vojsk, svazků hlavního uskupení armády a přeprav přes řeku. Organizace a způsob protivzdušné obrany jsou vyjádřeny v plánu protivzdušné obrany.

Pro ženijní vojsko velitel armády určuje způsob a postup zřízení a udržování armádních přepravišť, prostor soustředění zálohy přepravních prostředků a možné varianty jejich manévru v průběhu operace. Náčelník ženijního vojska musí být připraven na výzvu v informační zprávě uvést:

- charakteristiku vodních překážek v útočném pásmu armády,
- charakter a stupeň ženijního vy-

budování obrany nepřítele na vodních překážkách,

— stav silniční sítě, průchodnost, ochranné a maskující vlastnosti terénu, které mají vliv na podmínky násilného přechodu vodních překážek,

— návrhy na plnění hlavních úkolů ženijního zabezpečení; možnosti armády pro postupný násilný přechod řady vodních překážek,

— nejvýhodnější manévr přepravními prostředky v průběhu operace.

3. Organizace součinnosti a velení vojskům v průběhu násilného přechodu

Součinnost bude zaměřena především na sladění využití výsledků jaderných úderů vševojskovými svazky a útvarů s cílem zničit nepřítele a splnit bojový úkol. K sladění činnosti útvarů a svazků raketových vojsk, letectva, vzdušných výsadků, předsunutých oddílů a hlavních sil vševojskových svazků velitel armády určuje:

— jaderné prostředky a uskupení vojsk nepřítele, které chce zničit nebo umlčet jadernými zbraněmi a údery letectva. Způsob přemístění a přepravy raketových útvarů přes vodní překážky a jejich zabezpečení jadernou municí,

— způsob součinnosti vševojskových svazků s raketovými útvarů a letectvem, zvláště co do využití jejich jaderných úderů,

— zabezpečení vysazení taktických vzdušných výsadků a způsob součinnosti s operačními vzdušnými výsadky,

— způsob manévru silami a prostředky z jedné vodní překážky na další, zvláště raketových útvarů, prostředků PVO a přepravních prostředků.

Kromě toho velitel armády vydává pokyny pro organizaci armádních přeprav, určí způsob a čas přepravy svaz-

ků druhého sledu a záloh armády a způsob obrany hlavního uskupení vojsk armády proti napadení ze vzduchu. Součinnost neustále upřesňuje podle konkrétní situace.

Podmínka nepřetržité součinnosti je mít nepřetržitě a spolehlivě velení vojskům. Při násilném přechodu vodních překážek bude mít pouze některé zvláštnosti.

Pro ulehčení velení vojskům na protilehlém břehu řeky, je účelné včas vysunovat na protilehlý břeh předsunuté velitelské stanoviště v sestavě malé skupiny důstojníků, vedené velitelem armády nebo jeho zástupcem.

VS armády je účelné umísťovat 15 až 20 km od řeky, neboť při této vzdálenosti jsou zabezpečeny výhodné podmínky pro spojení s PVS armády a štáby podřízených a součinnostních svazků. Je též i větší bezpečnost velitelského stanoviště od jaderných úderů nepřítele, zaměřených na přepravující se vojska a přepravy. Přemístit VS bude účelné vzápětí za přepravou svazků prvního sledu.

Zvláštním úkolem spojení je i zabezpečit řízení tanků při jízdě pod vodou. Hluboké brodění bude řídit zvlášť určený náčelník přepravy z počtu velitelů tankových jednotek a útvarů.

4. Organizace PVO při násilném přechodu vodních překážek

Značný význam za příchodu k vodní překážce i při jejím překonávání má spolehlivá protivzdušná obrana vojsk proti úderům letectva a bezpilotním prostředkům nepřítele. Nejspolehlivěj-

ší způsob je systém pásem protivzdušné obrany, organizovaný frontem s využitím protiletadlových a raketových pluků frontu i armády. Současně je nutno zesílit obranu vojsk i přeprav stíhacím

letectvem zvláště v tom období, kdy protiletadlové raketové útvary se přesunují a zaujímají palebná postavení. Vojskové protiletadlové raketové oddíly je nutno vyslat společně s předsunutými odřady k přepravám a rozvinout se k PVO přepravujících se vojsk, výsadekových přepravních prostředků a zřízených mostů na vzdálenosti 2 až 5 km od vodní překážky. Během přepravy divizí prvního sledu armády větší část protiletadlových raketových vojskových oddílů se přepravuje na druhý břeh a zabezpečuje útočící vojska. Armádní protiletadlový raketový pluk bude zpravidla výhodně použit k obraně armádní raketové brigády a

hlavního uskupení armády při násilném přechodu řeky a rozvinout v palebném postavení poblíž vodní překážky.

Při násilném přechodu vodních překážek má značný význam organizace radiotechnického rušení vzdušného nepřitele. V důsledku toho je třeba k vodní překážce vysunout včas radiotechnické jednotky speciálního určení a rozvinout je v závislosti na situaci ve vzdálenosti 10–20 km od vodní překážky. Zde je ponechat do zakončení přepravy hlavních sil armády. Část těchto jednotek může zůstat na delší dobu k obraně hlavních armádních přeprav.

5. Plánování násilného přechodu vodních překážek v útočné operaci armády

Násilný přechod vodních překážek plánuje štáb armády v souhlase s rozhodnutím velitele armády a upřesňuje se podle získávaných zpráv v průběhu operace.

V plánu útočné operace se uvádí:

- přepravní úseky a způsob násilného přechodu vodních překážek divizí prvního sledu,
- počet a lhůty pohotovosti přepravišť organizovaných armádou a organizace porádkové služby na nich,
- způsob, místa a lhůty přepravy druhého sledu a záloh armády,
- použití raketových vojsk, dělostřelectva a letectva při násilném přechodu vodní překážky,
- rozdělení ženijních útvarů a přepravních prostředků divize, sestava armádních záloh ženijních útvarů a přepravních prostředků a ženijní útvary v podřízenosti armády a místa jejich rozmístění,
- způsob zabezpečení přeprav a organizace velení při násilném přechodu.

Štáb armády společně s náčelníky

druhů vojsk zpracovává na první řeku a v průběhu operace na každou vodní překážku jednoduchý grafikon přepravy, v kterém je účelné vyjádřit též organizaci součinnosti. V grafikonu přepravy se obvykle určuje:

- operační sestava armády při násilném přechodu,
- úseky násilného přechodu,
- ženijní útvary a přepravní prostředky, určené k posílení svazků prvního sledu armády a doba pohotovosti přepravišť,
- způsob a lhůty přepravy svazků armády a útvarů v armádní podřízenosti,
- záloha přepravních prostředků.

Jednotlivé otázky násilného přechodu vodních toků odrážejí se i v jiných plánech a dokumentech. Např. v plánu průzkumu, v plánu bojového použití raketových vojsk a dělostřelectva, v plánu ženijního zabezpečení apod.

V plánu ženijního zabezpečení útočné operace armády se stanovují zpravidla tyto otázky, týkající se násilného přechodu řek:

- ženíjní průzkum vodních překážek,

- ženíjní opatření k zabezpečení příchodu vojsk k vodním překážkám,

- stupeň ženíjní úpravy terénu při násilném přechodu vodních překážek, zvláště vybudování postavení raketových vojsk,

- ženíjní zabezpečení činnosti vzdušných výsadků, předsunutých odřadů a speciálních odřadů při jejich činnosti k ovládnutí přeprav na vodních překážkách,

- počet, místa a lhůty uvedení v činnost přepravišť na řekách a lhůty jejich sejmutí,

- pořadí a lhůty přepravy svazků a útvarů armády,

- sestava zálohy ženíjních útvarů a ženíjních prostředků, jejich rozmístění a osy přesunu v průběhu operace,

- maskování přisunových cest, přepravišť a místa zřízení klamných přepravišť,

- opatření pro zabezpečení odolnosti a životnosti přeprav,

- organizace ženíjního zabezpečení, rozvíjení útoku na protilehlém břehu a k odražení protiúderů a protizteči nepřitele,

- organizace ženíjního materiálně technického zabezpečení.

Ve všech plánovaných opatřeních je třeba určovat lhůty splnění a vyčleněné síly a prostředky.

K snížení ztrát od účinku jaderných zbraní a k zabezpečení nepřetržitosti a organizovaného překonání vodních překážek organizuje vševojskový štáb pořádkovou službu. Tato je povinna zabezpečit včasný, organizovaný a skrytý příchod vojsk k řece, nedopustit nahromadění sil a prostředků před i za řekou a zabezpečit propouštění vojsk na přepraviště podle grafikonu přepravy a vzniklé situace. Na přepravištích a bezprostředních přístupech k řece

organizuje pořádkovou službu ženíjní vojsko. Mezi vševojskovou a ženíjní pořádkovou službou je nutno organizovat spojení a je účelné upřesnit jim úkoly a odpovědnost. Budou-li organizována silniční pořádková pásma a prostory, bude účelné začleňovat do nich, jako nedílnou součást, pořádkovou službu na vodních překážkách. Příklad organizace pořádkové služby viz příloha 1.

Při postupném násilném přechodu řady vodních překážek značný význam má promyšlené plánování manévru přepravními prostředky. Proto ženíjní náčelník armády musí podrobně rozpracovat schéma manévru přepravními prostředky s cílem, plánovitě a včas uvolnit přepravní prostředky z jedné řeky pro zabezpečení přechodu dalších řek, obnovit zálohu přepravních prostředků a tak vytvořit podmínky k naruštění tempa přepravy na těch úsecích, kde násilný přechod se úspěšně rozvíjí. Příklad schématu viz příloha 2.

Závěrem k této části:

1. Základním způsobem postupného násilného přechodu vodních překážek je násilný přechod řek z chodu na široké frontě s rychlým rozvíjením útočné činnosti do hloubky, bez jakéhokoli zdržení na protějším břehu.

2. Podmínkami úspěchu násilného přechodu vodních překážek je efektivní použití jaderných zbraní, zničení prostředků jaderného napadení nepřitele, bojová činnost předsunutých odřadů, vzdušných výsadků a speciálních odřadů s cílem zmocnit se přeprav, spolehlivá PVO, včasný průzkum, pečlivě organizovaná součinnost, promyšlené ženíjní zabezpečení a organizace ostatních druhů bojového zabezpečení. Úspěch násilného přechodu vodních překážek vyžaduje pečlivou organizaci v období přípravy operace, neustálé upřeshování v průběhu rozvíjení útoku a závisí na úrovni bojové připravenosti

vojsk, velitelů a štábů a na jejich morálně politických kvalitách.

3. Násilný přechod jednotlivé řeky tak, jak postupně k ní vojska přicházejí, je nutné plánovat podrobně a s předvídáním a vytvářet podmínky pro násilný přechod další vodní překážky

Tc vyžaduje správně zplánovat včasný manévr sil a prostředků, zvláště raketových vojsk, vojsk PVO a přepravních prostředků z jedné řeky na další a není-li to možné (malá vzdálenost řek), vhodně rozdělit tyto síly a prostředky na obě řeky.

III. Ženíjní zabezpečení postupného násilného přechodu řady vodních překážek v útočné operaci armády.

1. Cíle a úkoly

Ženíjní zabezpečení do značné míry rozhoduje o úspěchu postupného násilného přechodu řady vodních překážek v útočné operaci armády. Jeho cílem je vytvořit podmínky k rychlému násilnému přechodu všech vodních překážek v útočném pásmu armády z chodu bez snížení středního tempa útočné operace.

Hlavním úkolem budou taková opatření, která zabezpečí rychlé vyjití vojsk k řece na široké frontě, na samostatných směrech, okamžité zahájení přepravy vojsk a zabezpečení útoku ve vysokém tempu na protilehlém břehu, se současným vytvořením podmínek pro překonání další vodní překážky. Ženíjní zabezpečení násilného přechodu řek ve vysokých tempech spočívá v těchto opatřeních:

— ženíjní průzkum přístupových cest k vodním překážkám, samotných

vodních překážek a přilehlého k nim terénu a průzkum systému a stupně vybudování obrany protivníka, jak na vlastním, tak i nepřátelském břehu řeky,

— příprava cest k manévru a rozvinutí raketových útvarů, pro vyjití vojsk k přepravním úsekům a pro rychlý pohyb vojsk při rozvíjení útočné operace na protilehlém břehu,

— zabezpečení činnosti vzdušných vysadků, předsunutých a speciálních odřadů při jejich činnosti k ovládnutí přeprav,

— zřízení a udržování přepravišť na vodních překážkách a zabezpečení nepřetržité přepravy vojsk a bojové techniky,

— manévr ženíjními silami a přepravními prostředky z jedné řeky na další v tempech zabezpečujících nepřetržitost útočné operace.

2. Ženíjní průzkum vodních překážek

Ženíjní průzkum provádí ženíjní jednotky divizí prvního sledu armády, průzkumné jednotky ženíjních útvarů a svazků armády a letecká armáda frontu podle požadavků štábu armády. K průzkumu středních a širokých vodních překážek budeme používat ženíjní průzkumné skupiny jako vzdušného výsadku.

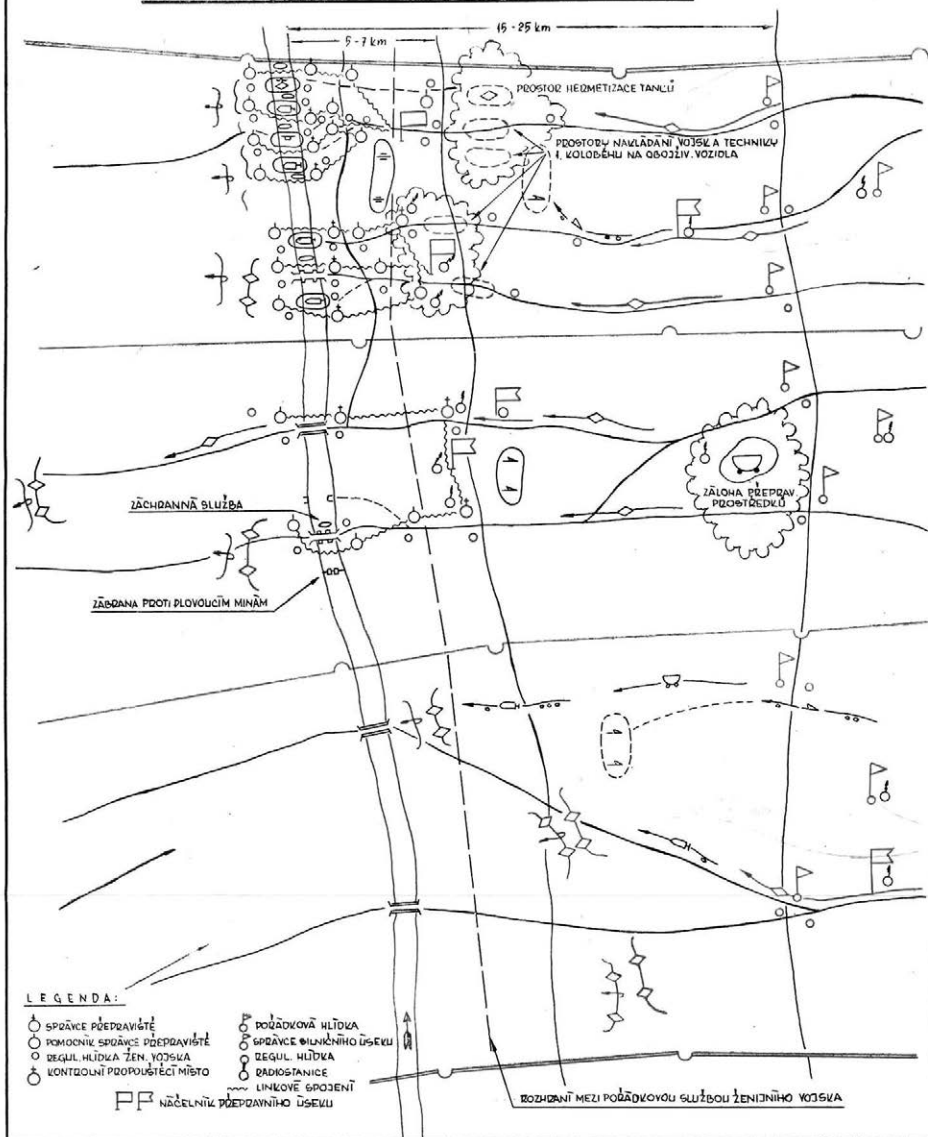
Ženíjní průzkum musí zjistit místa výhodná pro brodění, plavidlovou a pří-

vozovou přepravu, hluboké brodění tanků pod vodou, pro zřízení plovoucích a dřevěných mostů a také údaje o hydrotechnických zařízeních na řece a místních přepravních prostředcích.

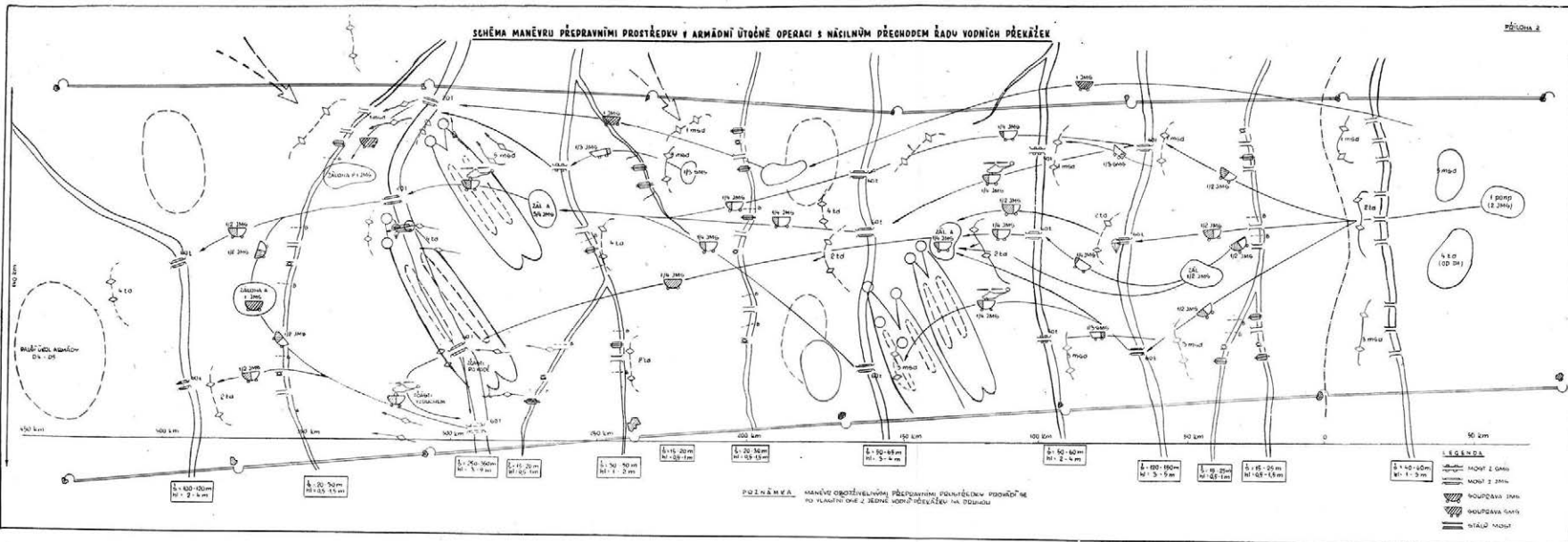
Aby zprávy pozemního ženíjního průzkumu mohly být včas doručeny příslušným velitelům, je účelné ženíjní průzkumné jednotky začleňovat do průzkumných nebo předsunutých odřadů divizí prvního sledu, popřípadě vy-

SCHEMA PORÁDKOVÉ SLUŽBY PŘI NÁSILNÉM PŘECHODU ARMÁDY

Příloha I

SCHEMA MANĚVRU PŘEPRAVNÍMI PROSTŘEDKY V ARMÁDNÍ ÚTOČNĚ OPERACI S NÁSILNÝM PŘECHODEM ŘADU VODNÍCH PŘEKÁŽEK

sunovat je na vrtulnících. Počet průzkumných skupin závisí na šířce úseku násilného přechodu a na charakteru a počtu plánovaných přepravišť a také na potřebě průzkumu dalších vodních překážek.

Soudobá zařízení a přístroje pro přesná měření dovolují pomocí leteckých snímků určit šířku překážky s přesností ± 4 m a hloubku vodní překážky s přesností $\pm 0,5$ m (je-li čistá voda), rychlost proudu, zátarasy na březích, spád břehů s přesností do 1 až 2 stupně, výšku břehů s přesností $\pm 0,5$ m, charakter příchodu k vodní překážce i na protilehlém břehu.

K doplnění těchto prostředků bude

nutné rozpracovat možnosti zhotovení fotografických snímků objektů na vodní překážce i na příchodech k ní pomocí televizního systému na vrtulnících i letadlech. Překonávání vodních překážek tanky pod vodou je v současné době poněkud ztíženo nedokonalými prostředky k průzkumu profilu a hlavně charakteru dna řek a k zjištění vodních zátarasů. Bude proto nutné zkonstruovat speciální přístroje k průzkumu zátarasů a překážek ve vodě a k rychlému získání údajů o profilu řeky a charakteristice jejího dna, jimiž by bylo možné v průběhu několika minut prozkoumat řeku v úseku 50 až 100 m.

3. Příprava cest pro vyjití vojsk k přepravám a pro rychlý postup na protilehlém břehu.

Ženíjní zabezpečení přístupu vojsk k vodní překážce je jedním z nejobtížnějších opatření, které má bezprostřední vliv na vysoké tempo útoku. Spočívá v prvé řadě v průzkumu cest a v překonání zátarasů, prostorů zničení a radioaktivního zamoření, jež nelze obejít nebo jejich obejít je z jakéhokoli důvodu nevýhodné.

Poněvadž tato opatření se v podstatě neliší od ženíjního zabezpečení pohybu vojsk v útočné operaci, uvedu jen některé zvláštnosti příchodu vojsk k vodní překážce. Včasná příprava cest pro obejít nepřítele umožní získat čas a předejit odcházejícího nepřítele v dosažení vodní překážky. Tyto cesty musí mít značnou propustnou kapacitu a zabezpečovat pohyb proudů s rychlostí nejméně 20–30 km/hod. Proto odřady zabezpečení pohybu na každé z cest pluků prvního sledu a rovněž ženíjní útvary, začleněné v sestavě pochodových proudů, jsou povinny v krátkých lhůtách prozkoumat a očistit cesty od zátarasů, závalů a poškozené techniky, upravit povrch vozovky a nebo zřídit objíždky v podobě pomocných cest. Po-

čet cest, zřizovaných k zabezpečení pohybu útvarů a svazků prvního sledu armády, bude záviset na zámyslu boje, bojové sestavě, charakteru silniční sítě, podmínkách průchodnosti terénu mimo komunikace a možnostech vojsk k úpravě cest. Počítáme nejméně dvě osy pro každý předsunutý odřad pluku prvního sledu a také samostatné osy pro přesun a rozvinutí raketových vojsk a pro přesun mostových souprav k řece. Kromě toho připravujeme dvě rokádní cesty, jednu na vzdálenost 5 až 7 km od vodní překážky pro manévr přepravních prostředků a dělostřelectva a jednu na vzdálenost 15–20 km od řeky pro manévr druhých sledů a záloh armády.

V některých případech budou muset útočící vojska překonávat rozbahněné úseky říčních údolí. Zpevnění polních cest a zřizování pomocných cest na rozbahněných úsecích vyžaduje značné úsilí ženíjních jednotek. V tomto případě zabezpečujeme pohyb vojsk k řece jen omezeným počtem cest. K přesunu přes rozbahněné úseky je výhodné vybavit závčas kolová vozidla

hatěmi, kolejovými štitky nebo jinými lehkými prvky, což snižuje potřebu dopravních prostředků k přisunu materiálu pro zpevnění těchto cest v průběhu operace a urychluje jejich úpravu. K dalšímu urychlení úpravy cest bude nutné vytvořit lehké, ale spolehlivé normované prostředky pro zpevnování cest, nejlépe s využitím sarmovaných plastických hmot. Minimální počet těchto prostředků je nutné organizací začlenit k pontonovým a ženíjným útvarům a k armádním ženíjným skladům. Pro převoz a ukládání kolejových štitů je výhodné používat vrtulníky, neboť mohou letět přímo nad nedostupnými a zamořenými úseky terénu rychlostí do 200 km za hodinu. Pomocí vrtulníků můžeme také poměrně rychle určovat místa přechodů přes zabahněné úseky říčních údolí, která vyžadují minimální rozsah prací k dosažení jejich průchodnosti.

Současně je nutné řešit otázku zvýšení průchodnosti bojových i dopravních vozidel všech druhů vojsk a ženíjných technik, předurčené pro zabezpečení útoku a překonávání vodních překážek. Rozvíjení útoku na protilehlém břehu a postup k další vodní překážce vyžaduje v podstatě stejná opatření k zabezpečení cest.

Očekáváme-li na druhém břehu protiúder nepřítel, ženíjná vojska připravuje manévry zátarasy, zabezpečuje cesty pro rozvinutí vojsk, udržuje přepraviště a plní úkoly ženíjního zabezpečení k odrazení protiúderu; předvídáme-li zasadit za řekou druhý sled armády, připravuje osy přesunu a věnuje zvláštní pozornost udržování vyčleněných přepravišť.

Druhy, předurčení a zřizování přepravišť

Vysoké tempo násilného přechodu vodních překážek můžeme dosáhnout jen při promyšleném využití všech dru-

hů přeprav. Přepravy podle způsobu využití přepravních prostředků rozdělujeme na plavidlové, přívozové, mostové, brodové a pro brodění tanků pod vodou po dnu řeky. V zimních podmínkách při dostatečné tloušťce ledu organizujeme přepravu po ledu, k oklamání nepřítele široce používáme klamných přeprav.

Kromě přepravních prostředků, které jsou včleněny do ženíjných jednotek a útvarů, zavádějí se do vojsk v posledních letech obojživelná bojová vozidla, především obrněné transportéry a plovoucí tanky. Tankové jednotky jsou kromě toho vybaveny zařízením, které umožňuje jízdu tanků po dnu vodní překážky na hloubku 5–7 m o šířce do 700 m s rychlostí 5–7 km za hodinu.

Plavidlová přepraviště — jsou předurčena pro přepravu motostřeleckých, dělostřeleckých a tankových jednotek s využitím organické obojživelné techniky těchto jednotek a ženíjných obojživelných transportérů (známý pásový obojživelník K-61). Účinnost a kapacita plavidlových přepravišť se podstatně zvýší zavedením nového pásového obojživelníku o únosnosti na vodě 10 t, s přívěsem o únosnosti do 5 t, čímž umožní přepravovat většinu veškerého dělostřelectva současně s tahači a pásových obojživelných prámů o únosnosti 50 t, určených k přepravě tanků. Pohotovost prámu k přepravě prvního koloběhu od jeho příjezdu k řece včetně nájezdu tanku trvá do 5–7 minut. Spojením dvou pásových samohodných prámů je možné překlenout i úzké vodní překážky, např. kanály, které mají dostatečnou hloubku. Podotýkám, že není možné souhlasit s názory (např. pplk. Šulce, VM č. 9–10/63), které přepravu na samohodných prámech zařazují do přepravy přívozové. Odúvodňují to tím, že organizace a způsob přepravy na samohodných prámech se

nijak neliší od přepravy na jiných železničních obojživelných prostředcích, používá se na celé šířce přepraviště a odpadá zřizování soulodí a ostatních zařízení přívozové přepravy.

K plavidlové přepravě je účelné i v současných podmínkách využívat přepravních prostředků, získaných na vodní překážce nebo v její blízkosti.

Při zřizování plavidlového přepraviště je nutné vybrat nejvýhodnější místa pro spouštění obojživelných přepravních prostředků na vodu i pro jejich výjezd z vody, označovat osy příjezdu jednotek druhých a dalších koloběhů. V některých případech bude nutné upravit břehy ke spouštění těchto prostředků na vodu (pomocí trhavin nebo buldozerů). Při násilném přechodu vodní překážky v noci je nutné vybavit výsadek přepravní prostředky přístroji pro noční vidění.

Přívozová přepraviště organizujeme k přepravě techniky raketových útvarů, dělostřelectva a v některých případech při nedostatku samostatných prámů k přepravě tanků. Na přívozových přepravištích zřizují se přistávací můstky, pomocné cesty k nim a organizuje se regulace příchodu jednotek k přepravišti. Na úseku násilného přechodu pluku mohou být zřízeny 1—2 přívozová přepraviště.

Mostová přepraviště mají největší kapacitu. Mohou být buď jako plovoucí mosty s postupným přechodem (převážně na širokých řekách) na kombinované mosty, nebo jako stálé mosty, kterých jsme se zmocnili, nebo nízkovodní, popřípadě ponořené mosty, zřízené v průběhu přepravy. Vzdálenost mezi mosty z hlediska protiatomové ochrany musí být nejméně 5 km. Zřizování mostových přepravišť spočívá v odtarasení břehů, úpravě cest ke břehu pro rozvinutí pontonových útvarů, stavbě mostu, přípravě cest pro přísun k mostu a pro pohyb na protilehlém

břehu vojsk, zřízení zábran proti plovoucím minám a předmětům, organizaci říčních hlídek a míst pro regulační a pořádkovou službu.

Brodová přepraviště se zřizují na vodních překážkách o malé hloubce, únosném dnu a břehů řeky. Zřízení brodu vyžaduje odtarasit břehy i koryto řeky, upravit sjezdy a výjezdy, odstranit velké balvany a označit brod a příjezdové cesty. Při brodové přepravě organizujeme vyprošťovací službu k odstranění nepojízdných vozidel. Hloubka brodu, kterou mohou překonávat bojová a dopravní vozidla je u automobilů do 0,8 m a u tanků do 1,5 m. Brodová přeprava je hlavním druhem přepravy vojsk při násilném přechodu mělkých řek. Proto je nutné nadále zvyšovat broditelnost všech bojových i dopravních vozidel.

Přepraviště pro brodění tanků pod vodou

Je poměrně novým, avšak velmi perspektivním druhem přepravy. Zabezpečuje do značné míry překvapení násilného přechodu a rychlé překonání řeky tanky na široké frontě. Jízda tanků pod vodou vyžaduje však pečlivé přípravy. Proto už při plánování násilného přechodu vodních překážek je nutné včas studovat a určit směry, na kterých je možno ji uskutečnit. V průběhu útočné operace musí mít průzkumné odřady divizí ve své sestavě ženijní průzkumné jednotky, schopné provádět průzkum určených úseků k přesunu tanků pod vodou. Podle zkušeností ze cvičení potřebuje 1 ženijní družstvo k průzkumu, odtarasení a označení jedné trasy o šířce 30—50 m 1,5—2 hodiny.

Úkolem ženijních jednotek při zřizování přepravišť tanků pod vodou bude, kromě průzkumu tras, očišťovat dno řeky od zátarasů a překážek, určovat a označovat cesty z prostoru hermetizace tanků k brodovému přepra-

višti a někdy i upravovat břehy, které nesmí mít větší spád než 25° a výjezd 150. Zvláště pečlivě je nutné organizovat vyprošťovací službu.

Rychlost pohybu tanků pod vodou při dodržení vzdálenosti 100–150 m s rychlostí proudu do 1 m za vteřinu je v průměru 100 m za minutu. Na úseku násilného přechodu tankového pluku k přepravě tanků po dnu řeky je

nutné zřídít 4–6 a na úseku tankové divize 8–12 tras.

Povinností správců přepravišť všech druhů je organizovat záchrannou službu.

Pro raketové útvary, které jsou vždy vyhledávaným cílem nepřítele, vyčleňujeme na středních a širokých vodních překážkách zvláštní připravená přivozová přepraviště.

4. Možnosti armády při násilném přechodu řady vodních překážek a manévr přepravními prostředky

Základním požadavkem pro ženijní zabezpečení postupného násilného přechodu řady vodních překážek je, aby armáda měla při příchodu ke každé z nich dostatečné množství přepravních prostředků k přepravě vojsk ve vysokém tempu a současně, aby udržovala na předcházející řece dostatečné množství mostů k přepravě hlavních sil druhých sledů, záloh a týlu a pro přísun a odsun.

Postupný násilný přechod několika vodních překážek armádou vyžaduje předvídat a uskutečňovat manévr ženijními a pontonovými útvary a přepravními prostředky z jedné vodní překážky na druhou.

Poněvadž manévr přepravními prostředky je typický pro ženijní zabezpečení většího počtu vodních překážek v jedné útočné operaci armády, rozeberu jej podrobněji.

V soudobé operaci manévr přepravními prostředky se může uskutečňovat:

- mezi svazky uvnitř armády i mezi armádami,
- využitím přepravních prostředků z úseků, kde přeprava neměla úspěch, na jiné úseky,
- v přísunu přepravních prostředků z druhých sledů a ze zálohy armády a v některých případech i od fronty.

Současně můžeme použít i tyto druhy manévru:

— při násilném přechodu jedné řeky — z hloubky k vodní překážce i podél vodní překážky, přičemž druhý způsob bude značně ztížen vzdáleností jednotlivých směrů útočících vojsk i úseků násilných přechodů,

— při násilném přechodu řady řek — z hloubky, přenesením z jedné řeky na další a nebo podél vodní překážky.

Přepravní prostředky z jedné řeky můžeme využít po jejím překonání na další jen při značné vzdálenosti obou vodních překážek.

Při menší vzdálenosti mezi řekami je nutné mít k jejich postupnému násilnému přechodu přepravní prostředky současně na dvě řeky a manévr jimi uskutečňovat metodou na přeskáčku, tj. přenesením z první řeky na třetí, z druhé na čtvrtou atd.

K zabezpečení včasného manévru přepravními prostředky je nutné určit jejich místo v bojových sestavách svazků a přijmout opatření pro jejich rychlý přesun k řece. To vyžaduje určit jim zvláštní osy přesunu, nebo vytvořit „zelenou ulici“. Vezmeme-li v úvahu značnou zatíženost cest, možné prostory zničení a radioaktivního zamoření a rovněž zájem předstihnout nepřítele

v dosažení řeky, pak je velmi výhodný manévr přepravními prostředky vzduchem pomocí vrtulníků a dopravního letectva.

V minulé válce docházelo velmi často k manévru přepravními prostředky při násilném přechodu vodních překážek. Zkušenosti ukazují, že dobře organizovaný manévr může zabezpečit nepřetržitou přepravu svazků armády na celou hloubku operace i při omezeném počtu přepravních prostředků. To vyžaduje:

- včas přenést přepravní prostředky z úseků, kde přeprava hlavních sil byla zakončena na jiné aktivní úseky přeprav nebo je vyvést do zálohy,

- zesílit svazky v okamžiku, kdy se projeví úspěch v jejich činnosti přepravními prostředky ze zálohy nebo z úseků, kde přeprava byla méně úspěšná.

- včas uvolnit plavidlové přepravní prostředky zřízením plovoucích mostů a postupnou záměnou plovoucích mostů mosty nízkovodními.

Nejdůležitější podmínkou úspěšného manévru přepravními prostředky a zabezpečení nepřetržité přepravy vojsk bylo neustále obnovování záloh ženijních jednotek i přepravních prostředků. Zkušenosti z Velké vlastenecké války neztratily svůj význam ani za současných podmínek, kdy význam manévru přepravními prostředky v důsledku vysokého tempa operace se ještě zvyšuje a čas k jeho provedení se podstatně zkracuje.

Abych mohl zdůvodnit možnosti armády při násilném přechodu řady vodních překážek budu vycházet z možností armády, vybavené organickými přepravními prostředky při překonávání jedné vodní překážky.

Armáda ve složení tří motostřeleckých a dvou tankových divízi, má-li v prvním sledu dvě motostřelecké a jednu tankovou divízi, může překonat na

svých organických přepravních prostředcích vodní překážku o šířce 100 až 150 m (na které není možnost brodění ani přepravy tanků pod vodou) v těchto lhůtách:

předsunutými odřady za 1,5 hodiny, divizemi prvního sledu za 5,5—7 hodin a všemi silami armády včetně týlu za 14—17 hodin od začátku násilného přechodu. Z organických mostových souprav mohou být v pásmu armády postaveny tři 60t mosty a přitom zůstane záloha mostových přepravních prostředků ještě na jeden most.

Na úzkých řekách do 60 m mohou být v pásmu každé divize zřízeny dva mosty. Z toho jeden most z divizních souprav SMS o únosnosti 40 t a jeden most z armádních souprav JMS o únosnosti 60 t. To umožňuje přepravit hlavní síly divízi prvního sledu za 4—5 hodin a všechny síly armády, budou-li se přepravovat druhé sledy, armádní útvarry a týlu po čtyřech mostech, za 10 až 12 hodin.

To jsou možnosti armády při násilném přechodu řek v těch případech, dává-li vzájemná vzdálenost řek možnost použít všechny přepravní prostředky postupně na každé řece.

Avšak na západoevropském válečném počítáme s řekou na každých 30—60 km a proto tento způsob bude výjimečný. Na západním válečném převládají úzké a střední řeky. Proto nejčastější bude ženijní zabezpečení násilného přechodu dvou přílehlých řek, z nichž obě budou úzké nebo jedna bude střední a druhá úzká.

Vzhledem k této skutečnosti ukáží možnosti armády při násilném přechodu řady vodních překážek na příkladu (příloha 3):

První řeka; střední, šířka 100 až 150 m.

Druhá řeka; úzká, šířka 60 m, vzdálenost od první 30 km.

Třetí řeka; úzká, šířka 60 m, vzdálenost od druhé 50 km.

Předsunutá odřady přepraví se přes první řeku (střední) za 1,5 hodiny. Při středním tempu 7—8 km za hodinu vyjdou předsunutá odřady za 3 hodiny od začátku násilného přechodu na vzdálenost 20—25 km od první řeky a budou vzdáleny 5—10 km od další řeky. V této době je nutné, aby obojživelné plavidlové přepravní prostředky dosáhly předsunutého odřadu. Budeme-li uvažovat 30 minut pro doplnění pohonných hmot obojživelných plavidlových prostředků a rychlost jejich přesunu 20 až 25 km za hodinu, tak při vzdálenosti řek 30 km je časově možný manévr obojživelnými plavidlovými prostředky z jedné řeky na druhou za předpokladu, že se přesunou z první řeky ihned po ukončení přepravy předsunutého odřadu. To znamená, že obojživelné plavidlové prostředky na první řece můžeme využít jen pro přepravu předsunutých odřadů a hlavní síly divizí prvního sledu armády přepravíme pouze po mostech, které budou již postaveny do skončení přepravy předsunutých odřadů.

Doba přepravy divizí prvního sledu armády na první (střední) řece se v tom případě prodlouží asi o 1,5 hodiny. To bude trvat nikoli 5,5—7 hodin, jak je tomu při přechodu jedné střední řeky, ale 7—8,5 hodiny.

Bude-li vzdálenost řek větší než 30 km, bude možné obojživelné plavidlové přepravní prostředky ještě po určitou dobu využít k přepravě hlavních sil divizí, současně s jejich přepravou po mostech.

Na druhé řece (úzké), o šířce 60 m předsunutá odřady (bereme v úvahu i ztráty na obojživelných přepravních prostředcích) přepraví se za 1 hodinu 20 minut. Z divizních mostových souprav může být postaven u každé divize jeden most. V tomto případě (přes

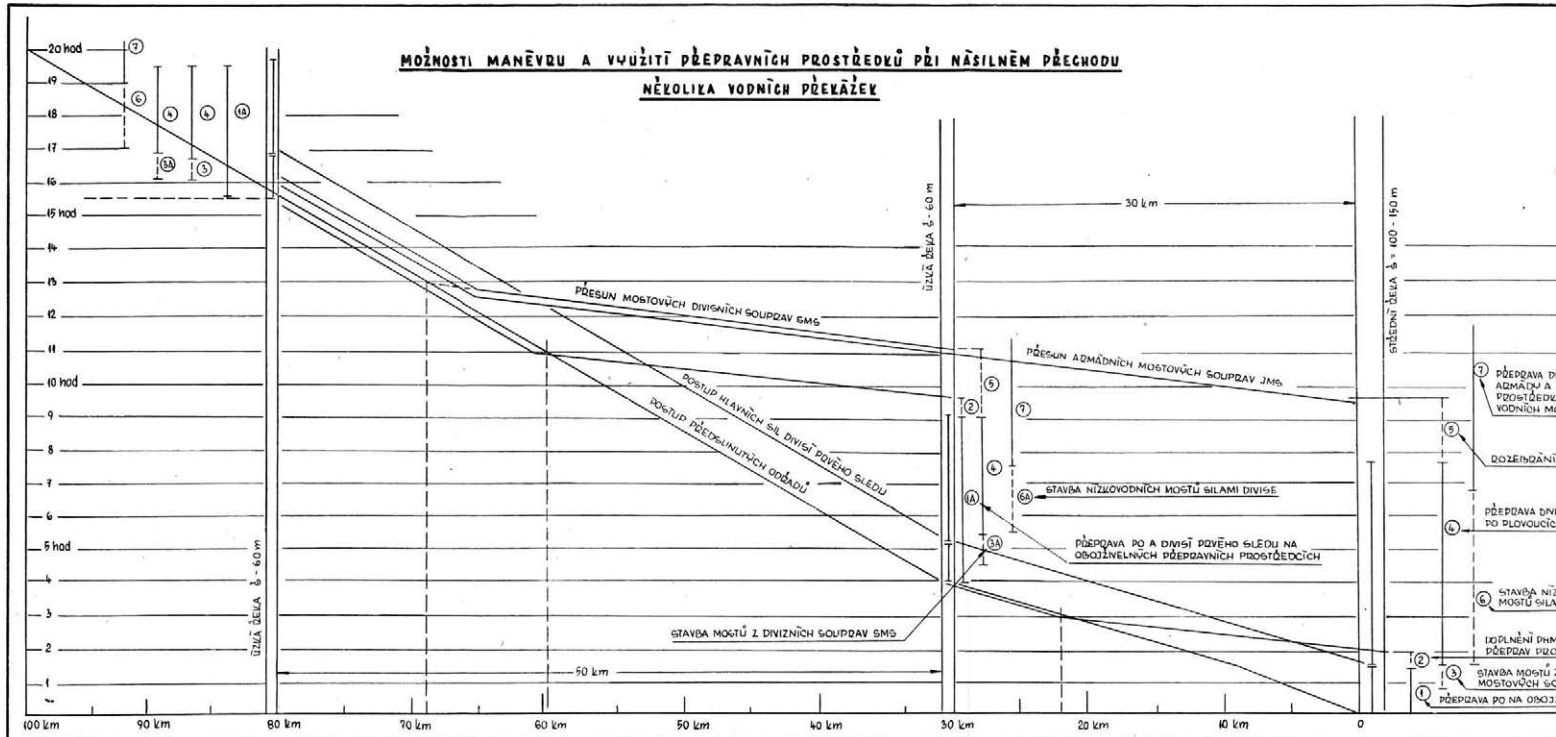
úzkou řeku) bude možné postavit po divizi prvního sledu armády nikoli po dvou mostech, jak se požaduje, ale pouze po jednom mostu, v důsledku čehož jejich přeprava nebude se časově mnoho lišit od přepravy na střední řece.

Doba násilného přechodu hlavních sil divizí prvního sledu armády v uvedených podmínkách se prodlouží o 1,5 až 2 hodiny ve srovnání s tím, kdy není nutné překonávat úzkou řeku v malé vzdálenosti od střední řeky a bude trvat nikoli 4—5 hodin, ale 5,5—7 hodin. Ke zkrácení této neúměrně dlouhé doby je nutné zesílit armádu jedním až dvěma pontonovými prapory.

Použití divizních mostových souprav na třetí řece (úzká, šířka 60 m) po jejich využití na druhé řece bude záviset na denním tempu útoku a na rychlosti změny plovoucích mostů nízkovodními mosty. Propočty ukazují, že při středním tempu útoku do 100 km za den a při uvolnění mostových souprav hned po skončení přepravy hlavních sil divizí prvního sledu (počítáme-li čas pro jejich sejmутí a uvedení do pořádku 2 hodiny a rychlost přesunu souprav 20 km za hodinu), mohou divize použít těchto souprav jen v tom případě, kdy vzdálenost třetí řeky od druhé bude větší než 50 km. Při vzdálenosti třetí řeky od druhé menší než 50 km, je nutné ke zřízení mostů využít mostové soupravy armádního pontonového pluku, sejmутé z první řeky.

Uvedené operační údaje jsou propočteny pro nejnepríznivější podmínky, tj. kdy nebyla možnost přepravit části sil divizí broděním, ani přepravou tanků pod vodou a kdy jsme se nezmoocnili mostů nepříteli. Poněvadž charakter soudobé bojové činnosti umožňuje zmocnit se mostů a většina řek na západoevropském válečnickém území má dostatečné množství brodů a úseků,

**MOŽNOSTI MANÉVRU A VYUŽITÍ PŘEPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ PŘI NÁSILNÉM PŘECHODU
NĚKOLIKA VODNÍCH PŘEKÁŽEK**

umožňujících hluboké brodění tanků, bude možné při využití těchto druhů přeprav podstatně zvýšit tempo násilného přechodu řek. Na druhé straně neuvažujeme však těžkosti s předjžděním proudů vojsk těžkými přepravními prostředky při přesunu z jedné řeky na další v podmínkách přeplynutí cest, ani časové ztráty při překonávání prostorů radioaktivního zamoření.

Z uvedeného příkladu je patrné, že minimální vzdálenost mezi dvěma řekami, při které je možno zabezpečit jejich násilný přechod jedněmi a týmiž obojživelnými plavidlovými přepravními prostředky a samochodnými prámy, bude v průměru při úspěšném rozvíjení útoku 30 km a při pronásledování do 60 km. To znamená, že postupné překonávání řek v průběhu úspěšného rozvíjení útoku v podmínkách západoevropského válčiště a nepřetržitá přeprava vojsk armády ve většině případů může být zabezpečena obojživelnými přepravními prostředky a samochodnými prámy na každé řece.

Uvedené propočty rovněž ukazují, že manévr mostovými soupravami bude mnohem těžší než manévr obojživelnými plavidlovými přepravními prostředky a ve většině případů bude jej možné provádět na přeskáčku.

Pouze při vzdálenosti řek menší než 50 kilometrů při uvedených podmínkách bude jej možno uskutečnit přenesením prostředků z jedné řeky po jejím překonání na druhou řeku. V těch případech, kdy mostové soupravy divizí prvního sledu se využijí na předcházející vodní překážce vzdálené méně než 50 km, je nutné pro násilný přechod další řeky zesílit divizi armádními mostovými soupravami i při násilném přechodu úzkých řek.

Manévr mostovými soupravami při násilném přechodu řady vodních překážek závisí především na jejich včas-

ném uvolnění z první řeky a na rychlosti jejich přesunu na další řeku.

Včasné jejich uvolnění závisí ve značné míře na rychlosti záměny plovoucích mostů nízkovodními mosty. Při určování potřebného množství nízkovodních mostů pro armádu vycházíme z nutnosti zabezpečení spolehlivé přepravy svazků druhého sledu a záloh armády a vytvoření příznivých podmínek pro přísun a odsun. K tomu potřebuje armáda 3 — 4 mosty.

Na širokých a v některých případech i na středních řekách, je výhodné při záměně plovoucích mostů mosty nízkovodními zpočátku přejít na kombinované mosty tak, že postavíme z obou břehů dřevěné části mostu asi na $\frac{2}{3}$ šířky řeky, které se uzavírají plovoucí částí mostu. Tím je možné dosáhnout se stejným počtem mostových souprav místo jednoho plovoucího mostu tři kombinované mosty. Později dřevěné nízkovodní části mostu se prodlužují až do jejich spojení na uzavřený nízkovodní most.

Zkušenosti ukazují, že dobře vycvičená ženijní (pontonová) rota s dvěma beranidlovými soupravami může zřídit z připravených prvků do 20 — 25 m nízkovodního mostu o únosnosti 60 t za 1 hodinu. Pohotovost nízkovodního mostu o šířce do 60 m může být za 2 až 3 hodiny a přes řeku střední šířky za 4 — 6 hodin po zřízení pontonových mostů (nedostatek mostových jednotek bude při stavbě nízkovodních mostů kompenzován pontonovými nebo ženijními jednotkami, které dokončí stavbu plovoucího mostu, tj. přibližně v době dokončení přepravy divizí prvního sledu).

Avšak nejenom to limituje lhůty uvolnění mostových souprav. Plně uspokojit potřebu armády předběžnou přípravou a přísunem prvků pro nízkovodní mosty není možné pro nedostatek dopravních prostředků. Příprava prvků

nízkovodních mostů je prozatím velmi zdlouhavá a může v hloubce účinně operace způsobit i opožděné sejmutí mostových souprav proto, že nebylo možné rychle zřídit nízkovodní mosty.

Podle zkušeností uveřejněných v sovětském vojenském tisku může jedna rota při plné mechanizaci dřevařského závodu připravit za směnu prvky pro 100 m mostu o únosnosti 60 t. Pro záměnu plovoucích mostů je nutné postavit ženíjnými jednotkami armády v jedné operaci 3000 m mostů. Budou-li na první den prvky mostů připraveny v době přípravy operace, pak v jejím průběhu bude nutné připravit ještě asi 2200 až 2400 m mostů. Příprava všech prvků mostu na začátku operace není účelná, neboť jejich přesun by vyžadoval asi 800 nákladních vozidel.

Pro výrobu prvků 2200 — 2400 m mostů v průběhu 4 — 5 dnů operace je potřeba 4 — 5 mostových nebo ženíjných rot. V armádě je však nutné zřizovat nejenom prvky pro mosty, ale i dřevěné konstrukce pro silniční práce, jejichž množství může značně převyšovat potřebu prvků pro stavbu mostů.

Z toho je zřejmé, že potřeba výroby prvků pro dřevěné mosty značně převyšuje možnosti armády. K řešení této otázky považují za nutné:

- nízkovodní mosty stavět v součinnosti s frontem, obvykle metodou na přeskáčku, která dává průměrně dvakrát více času na výrobu prvků i stavbu mostu ve srovnání s variantou, kdy armáda staví nízkovodní mosty postupně na každé vodní překážce;

- ke stavbě nízkovodních mostů přibírat mostové a silniční útvary týlu armády a frontu v těch případech, kdy přes řeku bude procházet AVAS;

- do divizního ženíjního praporu organicky včlenit jednu normovanou soupravu mechanizovaného mostu na

pevných podporách o únosnosti 50 t k překonání překážek do 30 m;

- současně nepodceňovat, ale naopak zdokonalovat techniku pro výrobu prvků i stavbu nízkovodních dřevěných mostů.

Z hlediska odolnosti proti jaderným úderům i z hlediska maskování by bylo výhodné zřizovat části mostu na pevných podporách jako ponořené. V současné době je však rychlost stavby ponořených mostů podstatně nižší než stavba nízkovodních mostů. Proto do té doby, než se zvýší tempo jejich výstavby, je jejich širší použití nemožné.

Druhým hlavním činitelem, který má vliv na včasný manévř mostovými soupravami je rychlost přesunu na další řeku.

Park JMS současně s vysokými kvalitami má i některé nedostatky především značnou váhu jednotlivých bloků, což snižuje jeho průchodnost terénem. Proto je výhodné určovat pro mostové soupravy zvláštní cesty, aby nedocházelo k předjíždění proudů.

Mostové soupravy můžeme včas vysunout k vodním překážkám pomocí vrtulníků. Charakteristika soupravy JMS i možnosti vrtulníků typu MI-6 ukazují, že tento způsob je reálný. Důležitou podmínkou pro manévř přepravními prostředky a zabezpečení nepřetržitosti přepravy je vytvořit a neustále obnovovat zálohy přepravních prostředků. Zálohu umísťujeme na vzdálenost, která zabezpečuje její včasný přísun k řece a současně dostatečnou ochranu před nepřátelskými jadernými údery na přepraviště.

V armádě je nutné vytvořit zálohu plovoucích mostových prostředků v takovém množství, aby z nich bylo možné postavit jeden 60t most. Při násilném přechodu širokých řek může si armáda vytvořit zálohu přepravních prostředků jen s pomocí frontu. Vyčle-

ňovat do zálohy plavidlové prostředky na stupni armáda a níže není účelné.

Závěrem k této části:

1. Ženíjní zabezpečení postupného násilného přechodu vodních překážek je důležitou podmínkou dosažení vysokého tempa útoku a tím i úspěchu útočné operace armády.

2. Rozhodující význam pro ženíjní zabezpečení překonávání řady vodních překážek má manévry přepravními prostředky. Při včasné a dovedné manévru a při zesílení armády 1 — 2 pontonovými prapory nezpůsobí překonání řady vodních překážek snížení průměrného tempa útočné operace. Zvýšení tempa přepravy vyžaduje zmocnit se stávajících přepravišť nepříteli a široce využívat přepravy tanků pod vodou.

3. Velkou perspektivu v plnění úkolů ženíjního zabezpečení mají vrtulníky, které kromě zabezpečení manévru přepravními prostředky můžeme využít i při ženíjním průzkumu, k přenosu a ukládání silničních kolejových prvků, ke stavbě krátkých nízkovodních mostů apod. Novou ženíjní techniku, zejména přepravní, je tedy nutné konstruovat s možností její dopravy vzduchem.

4. Je nutné zdokonalovat prostředky průzkumu vodních překážek, zvláště pro průzkum hlubokého brodění tanků, zvyšovat průchodnost terénu a rychlost přepravních prostředků, zvyšovat výkon techniky pro přípravu a stavbu nízkovodních i ponořených mostů a rovněž začlenit do organizace ženíjních vojsk normovaný mechanizovaný most únosnosti 50 t.

Celkový závěr

Postupný násilný přechod řady vodních překážek na západoevropském válečnickém je neoddělitelnou součástí každé útočné operace. Charakteristickým rysům soudobých operací nejlépe od-

povídá násilný přechod vodních překážek z chodu, ve vysokých tempech, neočekávaně na široké frontě s rychlým rozvíjením útoku do hloubky.

K úspěchu při násilném přechodu řek z chodu je nutné dovedně využívat všech sil a prostředků v těsné součinnosti a na základě konkrétní operačně taktické situace. Hlavním požadavkem je dovedně používat jaderné zbraně s cílem zničit prostředky jaderného napadení a vojsk nepříteli, spolehlivá PVO přepravišť i přepravovaných vojsk a efektivní využití přepravních prostředků. Důležitou podmínkou úspěchu je také včasné vysunutí sil a prostředků, zvláště raketových vojsk, vojsk PVO a přepravních prostředků z jedné řeky na další.

Ženíjní zabezpečení násilného přechodu vodních překážek je v soudobých podmínkách složitější. Jeho cílem je vytvořit podmínky k rychlému násilnému přechodu všech vodních překážek v útočném pásmu armády z chodu bez snížení průměrného tempa útočné operace. Ženíjní zabezpečení násilného přechodu řady vodních překážek spočívá v opatření k zabezpečení vyjití vojsk k vodní překážce, jejím překonání ve vysokých tempech a zabezpečení útoku na protilehlém břehu se současným vytvořením podmínek pro překonání další vodní překážky.

Plovoucí transportéry, zařízení pro hluboké brodění tanků, postupné zavádění obojživelných plavidlových prostředků v divizích a JMS v armádě a zesílení armády jedním pontonovým plukem, zabezpečuje násilný přechod řady vodních překážek bez snížení průměrného tempa útočné operace. Vyžaduje však promyšlený, včasný a rychlý manévry přepravními prostředky, který je hlavním opatřením ženíjního zabezpečení násilného přechodu řady vodních překážek.

Tempo násilného přechodu řady vodních překážek se podstatně zvyšuje, zmocníme-li se přepravišť nepřítel. To vyžaduje včas organizovat bojovou činnost předsunutých odřadů, speciálních odřadů a vzdušných výsadků ke zmocnění se stávajících mostů i jiných přepravišť.

Tempo násilného přechodu vodních překážek podstatně zvyšuje hluboké brodění. Tomuto perspektivnímu způsobu je třeba učit vojska a vytvářet podmínky pro jeho další široké použití.

Nejsložitější otázkou je násilný přechod řeky v prostoru radioaktivního zamoření a ženíjní zabezpečení přechodu k řece přes rozbahněné úseky říčních údolí. Tyto otázky potřebují další rozpracování.

Organizace postupného násilného přechodu vodních překážek vyžaduje tvůrčí a všestranné řešení celého komplexu úkolů. Jejich úspěšné splnění závisí na hlubokém chápání a znalostech tohoto druhu činnosti velitelů všech stupňů a všech druhů vojsk.